

САНА ОЛОХ

Х а н н а т
1931 оыл алтынны
15 нүүттэн тахоар

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЯ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 68 (5892)

1983 оыл. Бэс ыйн 9 күнэ
чэппизэ

Сыаната
2 хасчы

ҮҮККЭ ХААЛЫТТАН ТАХСАР ИЙН

Общественный сүөһү кыстыга түмүктүнэ. Бары өттүнэн уот курдук орто хааччылыылаах кыстыкка сүөһүнү итингэ, кинигтэн бородууксуйаны ылыгыт оройуонга бодонг итэвэстэр таһаарылынылар, не ылахтар араарынан ситэ туһанылыытатылар.

Сүрүннээн көрүү-хараанын куһаҕаныттан сүөһү өдүүтө маассабайдыа тарыата: 907 ынах сүөһү уонна 246 сылгы туһата суох туораата, 1981-1982 сс. кыстыктаабыр өдүү туһааннаарынан 84 уонна 103 төбөнөн эбээтэ. Ити иһингэр алгардыс бу сылга киирэн барып 563 ынах сүөһү, 255 сылгы көннүүнүн овуна, эрдук үлүс сүтүк Эрилик Эриетини аатынан, «Мындаарайы», «Чурапчы» совхозтарга таһаарылыныа.

Кыстык көмүгөр былааннамыт үүт да, привес да кыайан ымылаабата, график үүтү валовой ымыгына 88 бырыһыан, государство туттарыыга 93,2 бырыһыан ээ голорулуна. Борооску орто привеса 10,8-кг итэвэс аһылланыа. 1981-1982 сс. кыстыктаабыр валовыйуна 323 тоннаан аһыйах үүт ыанна, хас биридди фуражнай ынахтан 49-туу кг үүт итэвэс ымыллан график 105 кг толоруллубакка хаалла. Саамай дыкенилэриннэргэ үүккэ бэлэтэминит киирбинлэрин бири да совхоз ылыбата, эрдук улахан хаалымын бодонг хаһайыстыбалар—Карл Маркс аатынан уонна Эрилик Эриетини аатынан совхозтар таһаардылар.

Ордук элбэгэ суох үлэстэрин кыстык бүтэник ийыгар таһаарылыныа: 196 ынах сүөһү, 119 сылгы туһата суох өлбө, үүтү валовой ымы да, государство туттарыы да сүрүдэхтэри торуннулар, государство 805 тонна оннугар баара-суога 572,8 тонна үүт аһылланыа.

Ити барыта совхозтар, паркомнара, директордара, отделениелар уурааһааһаа государствонай былааннары уонна социалистическай эбэһээтэлиститибэлэри толорууга тэрийэр үлэни мөлтөһүттэринэн, эппинэтинэн наһааппыттарынан быһаарылар. Эрилик Эриетини аатынан совхоз директора Сергеев С. И. кыстыкка таһаарылыныт бодонг итэвэстэри туоратыыга ССКП райкомун биоретун 1983 сыл муус устат 1 күнүнэви уурааһын толорбонго общественнай сүөһү көннүү-

нөн өдүүчүн салгыы таһаарда, үүтү ымы уонна соротуускалааһын былааннарын тохто. Сааскы мыйдары Чанар уонна Хайахсат отделениеларыгар улахан хоромну таһаарылыныа. Үүккэ Карл Маркс аатынан совхоз (директор Васильев Е. К.) хуус мөлтөхтүк үлэстэ, государство кытта аһаанга быһыл 149 тонна нээкэ киирдэ. Бу хаһайыстыба Одьулууннары отделениеларга (управляющей Седалищев Е. И.) кыстыгы түмүктүүр, саймылыкка тахсыны тэрийэр көмгэ сүөһү ынах суога, үүтү ыма тосту наһаата. Ол совхоз уопсай кордо-руутугэр улаханмык оҕуста.

Туох түмүгү өнөстүөххэ, ханнык суһал дьаһаллары ылаахха наадынай?

Бастатан туран, субү күнүгэргэ өрөмүөн үлэлэрин ситэрэ өксөм, сүрүдү-иһин эбэстөн общественнай сүөһүнү мэтчирэнгэ көһөрүүххэ. Сайылык ферма ахсын ымыгы кичэйэн мэтчирэтин уонна баста-ны күнүгэргэ эбик аһаатыны тэрийэн, бостууктары бэрэһеэстүү-түк сүүмүрдээн паркомнарга би-сиргэтэн үүт иһин өксүгүнү ха-һааппытаабыр да күүһүрдүүххэ. Хас биридди киилэ үүт толору учуоттаныахтаах. Үүт сыатын, хааччылыбатын уонна таһаарына-рын үлэстэнгэ чопчу үлэ ымыл-лаахха, көрдөбүз күүһүрдүлүөх-төөх. Биридди отделениеларынан, бириэстэлэринэн, фермаларынан, ымыкыстаттарынан наһааппы-рына, декадаларынан чопчу сүрүд-хтар тирдизлэн, күнүгэ хонту-руолланан халбага суук толорул-луохтаахтар. Оччого эрэ государ-ственны кытта аһаанга оройуон үрдүккэ аһыт мыйдарга үөскөбүт 326 тонна нээ сабыллар уонна онон сыла бастагы аһаарынаабы былаан толорулар кыахтаах. Маныаха ор-дук улахан хамсааһыны хаалаа иһэр Карл Маркс аатынан совхоз өнөрүдүтээх.

Ити соругу булгуччу толорор иһин мэтчирэнгэ мыйдарыгар үүтү ымылы эбэстэнгэ Хатылы отде-лениетин сүөсүһүттэрин уонна «ЫБСЛКС 60 сыла» комсомоль-скай-иччат ферма коллективин ымырылларын сир ахсын кичик-көмөһүнү тэрийээххэ, чопчу эбэ-һээтэлиститибэлэри ылыныран уоп-сай эрө көтөдүлүүнү үөскэтээххэ. Сайынгы мыйдарга үүт-ас бөөр-

ту буюлутун таһаарбат, онон дьон көмөһүнүн сиргэ-бөөрүгэ тохот ту-һугар дизельскай электростанция, естөвөй участка фермалары, үүтү тутар пууһулары электростанциянан хааччылыныа, сүөхөстөр салалта-лары үүтү сөйүтүүнү уонна тий-иһин, эт-үүт комбинатын үлэһит-тэри ону ыма ахсын тутууну хар-гыаа суук тэрийнэх туттаахтар. Үүтү киритини, аһаатын хас бири-дин түбэстэтигэр буурудаахтар ту-га чуолкайданан моральнай уонна материаллаай эппинэксэ тардылан иһиэхтөөхтөр. Үүтү өрөсүтүтээ-һиыга, туттарыыга хонтуруол ор-дук күүһүрдүлүөхтөөх.

Мэтчирэнгэ көмүгөр үүтү ымыны үрдэтүүнн фермаларга үлэ тэрэ-һинэ уонна дыкенилэһиэ бы-һаарыа. Сир ахсын үлэ режимин халбага суук тутуһунарыахха, старшыйдары уонна наставниктары кичэллээхтик сүүмүрдүүххэ, бас-тык үлэ коллективтарын, сүөһү итингитин кылаастаах маастардарын оһааттары өсө сибилли уөрэтнэх-кэ уонна туһаныахха. Эдэрдэри ымабы раздойдаһыныа, ээттээ-һингэ, ынах сиһини кытта үлэрэ күнүгэ дьаныаһын уөрэтнэххэ. Фер-маларга ымабы күнүгэ үстэ ымы-ны булгуччулаах бөдөдөн быһы-тынан өксүтүүххэ, ыма көтүтүл-лүүтүн тутатына үүрөтэн иһнэх-кэ, бостууктартан эппинэтинэн пр-дүүххэ.

Сайынгы мыйдарга үүтү өлгө-мүнү мыр иһин социалистическай куоталаһыны көхтөөхтүк, күрөх-төөхтүк тэрийнэххэ. Бу үлэ пар-тийнай тэриэтэлэргэ профсоюзнай уонна комсомольскай комитеттар, култура учреждениелара күнүгэ көмөһүөхтөөхтөр. Куоталаһын ор-дук көстүтүө, дьонго тийиниэ буолууга ситиһилиэхтөөх. Ферма-лар кыйыл муунукутара сүөсүһү-тэри тэрийэр, күнэр, ымынатар кининэргэ кубулулулуохтаахтар.

Үүт былаанын толорууга общест-венность эппэ көмөһүөхтөөх. Сельсоветтар исполкома, хаһа-йыстыбаннай салайааччылар иһи-лиһинэстэн өрдэр үүтү хомуйууга сөптөөх тэрийэр үлэни ымылалара аһыйаллар.

Бэс мыйгар тахсыт хаалымы ситтэрэн сыла аһаардаабы былаан булгуччу толоруу—оройуон сүөсү-һүттэрин, тла сирин бары үлэһит-тэрин умдытылыыт соруктара.

БОЧУОТ ДУОСКАТА

1982-1983 сс. общественный сүөһү кыстыгар сүөһүнү итингэ, кинигтэн бородууксуйаны ылыны уонна соротуускалааһыны эбэстэн-гэ үрдүк көрдөрүүлэри ситиспит манчык бастыт коллективтар уонна сүөсүһүттэр оройуоннары Боучот дуоскатыгар таһа-рылаллар.

Эрилик Эриетини аатынан совхоз Хадаар-даабы отделениета (управляющей Тарасов П. П., партийнай тэриэтэ секретара Посель-ская В. Ф., сельсовет исполкомун председа-теле Аргунов Н. К.).

«ЫБСЛКС 60 сыла» комсомольскай-иччат ферма коллектива (Хадаар отделениета, старшый Осипова М. В.)—фуражнай ынах ахсыттан ортотунан 1211 кг үүтү ыан эбэ-һээтэлиститибэтин 107,8 бырыһыан толорбут.

Бэс ферматын коллектива (Хадаар отде-лениета, старшый Никитина М. В.)—хас биридди фуражнай ынахтан ортотунан 1065-тин кг үүтү ыан эбэһээтэлиститибэтин 51,7 бырыһыан куоһарбыт.

«Эрчим» ферма коллектива («Чурапчы» совхоз, Арыылаахтанга отделениета, стар-шый Исаков М. И.)—фуражнай ынах ах-сыттан 1002-лик кг үүтү ыан эбэһээтэлистити-бэтин 115,9 бырыһыан толорбут.

Исаков Михаил Инокентьевич (Арыы-лаах отделениетин ымыкысыта)—хас бири-дин фуражнай ынахтан ортотунан 1946-лыы кг үүтү ыан эбэһээтэлиститибэтин 68 бы-рыһыан аһарбыт.

Исаков Михаил Васильевич (Хадаар от-делениетин ымыкысыта)—фуражнай ына-рын ахсыттан 1729-туу кг үүтү ыан эбэһээ-телиститибэтин 68,8 бырыһыан аһарбыт.

Кенесфонтова Варвара Николаевна (Ха-даар отделениетин ымыкысыта)—хас бири-дин фуражнай ынахтан 1664-туу кг үүтү ыан эбэһээтэлиститибэтин 123 бырыһыан то-лорбут.

Петров Василий Николаевич (Карл Маркс аатынан совхоз, Одьулуун отделениета)—51 борооскуну сүтүгэ суох тыһынаах итэн хас бириддирин 149,1 кг төлөһүтүт.

Баранков Яков Степанович (Одьулуун от-делениета)—51 борооскуну тыһынаах итэн хас бириддирин ортотунан 131,6 кг төлө-һүтүт.

Анмосов Михаил Михайлович (Мугудай отделениета)—49 борооскуну барытын тыһы-наах итэн хас бириддирин ортотунан 121,5 кг төлөһүтэри ситиспит.

ПЯТИЛЕТКА ВАХТАТЫГАР

Мэтчирэнгэ таһаардылар

«Чурапчы» совхоз Арыылаахтар Н. М. Пет-ров салайар эвентэ бы-һыл иккис сылын ыччат сүөһүнү сайылатар.

Бостууктар быһырыл-луппут сүөһүлэрин сүтү-гэ суох итэн, күһүн үчүгэй турустаах туттар-быттара. Кыһлар быһыл ыма мыйы 10 күнүттэн барыта 463 сүөһүнү кө-рүүгө-хараһыныа ымы-лар. Ити иһингэр Түөйэ биригээдэтигэр уотууа 77 өдүс борооску кэлбитэ. Аһыйах мөлтөх турук-таах тыһаастары баста-ны күнүгэ бостуук Г. Г. Григорьев далга аһаан-минээн хатабалаан эбик аһаппыта.

Арыылаах бостууктар, сайынгы мыйдарга ыччат сүөһүнү төрөлкөйдүк тө-лөһүтэргэ болугурдар ымырылларын өйөөн, 60 күнүгэ субаннары

көтөн сылдьан маршрут сыһыһаһаан мэтчирэтин тэрэһиннээхтик садалаа-тылар.

И. КАЖЕНКИН.

Күн ахсын эбэллэр

Карл Маркс аатынан совхоз Х. С. Дьачновскай старшыйдаах «Эрчим» ферматын коллектива сыл садалаһаһаһаан фураж-най ынах ахсыттан 652-лик кг үрүн илгэни ыан сылаһыан 169-туу кг аһа-ран иһэр.

Фермада үрдүк ыма иһин күрөхтэһини көрү-лөччилэринэн комсомол-калар Евакия Иустино-ва уонна Раиса Кирилло-ва буолаллар. Кырыттар аһыт мыйга сүрүдэхтэ-рин лаһа куоһардылар.

«Эрчимнэр» Туолбут са-һылыгар көһөн мэтчи-рэнгэ үүтү ымыны күн ахсын эбик эрэллэр.

С. ФЕДОТОВА.

Космос куйаарын уонна Күн систематын планеталарын чинчи-йин программалар сөн түбөһиннэрин бэс ыйын 7 күнүгэр Со-ветскай Союзтан «Ве-нера-16» планеталар

ЧОЛБОННУОР СУОЛГА ИККИ СОВЕТСКАЙ СТАНЦИЯ

икки ардыларынаабы сыл бэс ыйын 2 күнү-автоматическай стан-ция ымыкылына. «Ве-нера-16», син эмнэ 1983 сыл бэс ыйын 2 күнү-

гэр ымыкылыыт «Ве-нера-15» станция кур-дук, планета чуһаһы-гар 1983 сыл алтын-ны саһаһытар тий-иэбэ.

Ити станциялар кө-түүлэрэ Чолбон араас оройуоннарыгар туту-луга суох көһөн мээ-рөкдөһиннэри өнөрө

кылаһа биирнэбэ. Чол-бон республиканын ар-гыстарын орбитаты-тан икки автоматичес-кай станциялар тэти-кэ ымытар научнай чинчи-

йиллэрэ Күн система-тын сиртэн чуһае пла-нетатын нуурун уоп-на атмосфератын ту-һунаан информация көмөһүн биллэрдик кэтэтиһэ.

(ССТА).

БОЙОВУЙ ДЬОБУРУ УРДЭТЭН

Уураахтары бириэмэти-
гэр толоруу партийнай
тэрилтэ бойбуой дьобу-
рун көрдөрөр. Карл Маркс
айтынан совхозтаагы пар-
тийнай тэрилтэбэр ССКП
КК «Партия XXVI съез-
дин көрдөбүллэригэр сөп
түбөһүннэрэн толорууну
хонтурооллааһыны уонна
көрбөрүкэлээһини сал-
гыы тупсарар туһунан»
Уурааһын олоххо киллэ-
риннэн сибээстэн ма-
ныаха үлэ балачча сэр-
гэһиндэ. Совхоз партко-
ма, сыахтаагы партий-
най тэрилтэлэр ССКП
райкомун VI пленумун
итинэ аналлыах уураа-
һын дьүүлээһин чопчу
дьаһаллар былааннарын
ылыммыттара.

ССКП райкомун бюре-
то бийиги партийнай тэ-
рилтэбит оройуоннаагы
XXVI партийнай конфе-
ренция уурааһын олоххо
киллэриннэ тэрийэр уон-
на политическай үлэти-
гэр бөдөн итэбэстэр баал-
ларын ыйан турар. Пар-
тком ол итэбэстэри туо-
ратыага министэри пар-
тийнай, советскай, ха-
һаайыстыбаннай тэрилтэ-
лэргэ тирээһин үлэһин.
Ол курдук, аастыт сый-
ларга совхозка капитал-
най тутуу мөлтөхтүк ыт-
тыллара. Ол биэр үсүүн
сыйы быһа эргичи үлэ-
һин тутуу биригээдэлэрэ
суохтарынан быһаарыл-
лара. Быйыл партком
уурааһын үс бастайаан-
най үлэһин тутуу бири-
гээдэлэрэ тэриллиннэлэр.
Биригээһиндэринэн Бах-
сыга ССКП чилиэнитэр
кандидат В. В. Лыткин,
Мугудайга ССКП чили-
эн М. Е. Сивцев анал-
нылар. Ити биригээдэлэр
үрдэтиллибит эбэһээтэ-
лиэтибэлэри ылымнан үлэ-
һин сымдыллар. Тутуу
кыоңадиаларыгар 3606
кубометр бэрэбинэ кил-

лэриллэн, билгитин үлэ
тэтимнээхтик барар.
Быйыл партком Одьу-
луунаагы сизэе хаһаа-
йыстыбатын үлэтин тэ-
рээһинин туһунан боппу-
руоһу көрдүтэ уонна
урукку итэбэстэри учуот-
таан, икки үрдүк үүнүү
эвентун тэрийэргэ, ки-
нилэри биригээдэнэн ба-
дирээккэ киһилэргэ бы-
һаарыта. Ону тэһэ Одьу-
луун отделеһинэ икки
кыоңуулаах сөвсөбөрүккэ
киллэриннэ. Манна
саастык ыһыы кылгас
болдьоххо балачча ха-

ТОЛОРУУ ПАРТИНААЧОЛЛОХ ДЫССИПЛИНИНЭ

чыстыбалаахтык ыты-
лыһа. Ол эрэри бу са-
лаага партийнай-тэрийэр,
митэр үлэни салгыы күү-
һүрдүү эрэһилэр. Чуо-
лаан, механизаторскай
кадрдарга агротехни-
муму үөрэтти быйыл
кыаллыбата, киһилэр эко-
номическай да үөрэхтэ-
һиннэн хабыллыбатах-
тара.

Партком партийнай-тэ-
рийэр, партийнай-полити-
ческай үлэ боппуруоста-
рыгар сыахтаагы партий-
най тэрилтэлэр секретар-
дарын, отделеһинаар уп-
рааһыоңадиалары, специ-
алистар отчуоттарын бы-
лааннаахтык итэр. Ол
курдук, Бахсы отделе-
һинэ Чыапаратаагы
биригээдэтэ кыстыкка
күһүн кирибик кэмгэр
оройуонга ытырыы та-
һааран ылыммыт эбэһээ-
тэлиэтибэтин хайдаа то-
лорон иһэрин туһунан
отделеһин зоотехника Ту-
рантаев А. А. информация
кыстаа итиллибит. Отчу-
лорго ытырыы тохтор
кутталга кирип турара.
Хаалыы биригээһиннэр

ырытан эби дьаһаллар
ылыммыттары түмү-
гэр эбэһээтэлиэтибэ толо-
руллубута.

Быйыл бойгитин үлэтин
Мугудай сыахтаагы пар-
тийнай тэрилтэбэ бил-
лэрдик сөргөһүтэ. Ман-
на секретарынан партий-
най үлэбэ оһыттаах Саха
АССР културатын үтүө-
лээх үлэһитэ Л. А. Ды-
конова үлэһин. Партбю-
ро үлэһиттэри түмүтэ,
общественнай тэрилтэлэ-
ри салыһыта үтүө өрүт-
төөх үлэни ытытар. Аһар-
даа партбюро мунньахта-

рыгар тэрийэр, итэр
үлэ 29 боппуруостара
көрүлүнүлэр. Уопсай пар-
тийнай мунньахтар та-
һаарыт уураахтары хон-
туруолааһын бэрээдэги-
нэн государственнай, об-
щественнай тэрилтэлэр
салыһааччыларын, проза-
гандистар партийнай со-
рудахтары толорууларын
туһунан коммунист-
тар отчуоттара былаан-
наахтык итиллэлэр.
Ол түмүгэр партийнай
мунньахтарга комму-
нистар активистара бил-
лэрдик үрдэтэ, мунньах-
тар өрдүк деловой кэп-
салилээх барар буоллу-
лар. Ити үтүө сабыды-
ла, отделеһин обществен-
най сүөһү 1982—1983 сс.
кыстыгар ылыммыт эбэ-
һээтэлиэтибэтин толоруу-
тугар, ытыт сүөһүттөн
привеһи ылыммыт били-
тэммит кирибиктин кыоңа-
рытыгар эмиз көстөр.
Ол эрэри бийиги пар-
тийнай тэрилтэбитигэр уу-
раахтары толорууну тэ-
рийи уонна хонтуроол-
лааһын билгитин да элбэх
итэбэстэрдээх. Чуолаан,

маньаха партийнай ак-
тив ситэ тардыллыбат.
Сыахтаагы партийнай
тэрилтэлэргэ администра-
ция үлэтин хонтуроол-
луур комиссиялар тэри-
лэн баран уоттаахтык
күөстээхтик үлэһээтэ-
лэр. Одьулууннаагы тэ-
рилтэбэ партийнай мун-
ньахтарга үрдүкү орган-
нар уураахтары дьүүлэ-
һинэ үтүүттэрэн бы-
лааннаахтык боппуруоста-
ры көрбөт буолуу чахчы-
лара, общественнай тэри-
лэлэр үлэлэрин салыһы-
та улахан көтүтүүлэр та-
һаарылыһылар. Манна
профсоюз комитетэ, ком-
сомольскай бюро үлэ
дисциплиниһинэн бөдөр-
гөтүтэ, рабочайдартан
көрдөбүлү күүһүрдүүтэ
олус мөлтөхтүк үлэһээ-
тилэр. Вайалар таһаар-
быт уураахтары олоххо
киллэрини Бахсытаагы
уонна киһи совхоз ап-
паратнаагы партийнай
тэрилтэлэр эмиз мөлтөх-
түк тэрийэлэр.

Совхозка билгитин үтү-
гү государство туттары-
та улахан хаалыы тары-
ста. Виз ыйга былааны
149 тоннаан кыайбаты-
быт. Ити биэр сүрүн би-
ригээһиннэн племенной
үлэ кэскиллээхтик ыт-
тыллыбата буолар. Онон
техник - осеменатордар
састааптарын, үтү ха-
чыстыбатын тупсарыы
тустарынан боппуруоста-
ры совхоз парткомугар
көрөөрү сымдыбит. Со-
хоз директорун бири-
гээстэрин, дьаһалларын
толорууну тэрийиһэ, ону
хонтурооллааһынга эмиз
утумнаах үлэ каада.

Түмүктээн эттэххэ, пар-
тком, сыахтаагы партий-
най тэрилтэлэр уураах-
тары олоххо киллэриннэ
тэрийэр үлэлэрин салгыы
тупсарыахтара.

В. ПОПОВ,
Карл Маркс аатынан
совхоз парткомун
секретара.

СИРДЫТ ОЛОБУН ҮӨРЭТЭЛЛЭР

Оройуон библиоте-
каларда үөрөнөөрү-
лэр улуу сирдыт В. И.
Ленин олобун уонна
үлэтин үөрэтиннэригэр
улахан болдомтону уу-
раллар. Бары оһуола-
ларга. В. И. Ленин
«Ылчат соһуун со-
руктара» дэиэн үлэ-
тигэр лазааччылар
конференциялара, «Ле-
нин уонна музыка»,
«Ленин живее всех
живых» дэиэн темати-
ческай бичээрдэр, ки-
нигэбылаһап калара,
баспадэлэр, виктори-
налар ытылыһыны-
лар, З. Воскресенская
«Муустаах будулчан
быһыһан» дэиэн айым-
нытыгар ытыты оһо-
һулуна. В. И. Ленин
төрөөбүтө 113 сылын
лөрсө «Ленинни оло-
руохха, үлэһээтэ уон-
на үөрөннөххэ» дэиэн
девяттээх ленинскэй
кэдиэлэ кэрэхсэбил-
лээхтик ытылыһы-
та. Сельскэй библио-
текаларга бу кэм ус-
тыта 3759 оһо сыддан
6470 кинигэни, ол иһи-
гэр 1807 экземпляр
марксизм - ленинизм
классиктары үлэлэ-
рин, үлэһини ахты-
лар.

Бу үлэни өрдүк кэ-
рэхсэбиллээхтик Армы-

лаастаагы уонна ин-
тернат - оһуолаагы
сельскэй библиотек-
лар тэрийдилэр. Онон
З. Воскресенская «Ба-
стала» уонна М. При-
дешнева «Ленин оло-
һо» дэиэн айымныла-
рыгар ленинскэй аа-
чылар буоллулар.
Оһолор В. И. Ленин ту-
һунан арылалары, хо-
һоһинору үөрөтүсэр,
«Вперед Улынов» оһо
уонна оһуолаагы
«Сидара» дэиэн көрүү-
былаһаһа, о. д. а. кэ-
рэхсэбиллээх дьаһал-
лар ытытылыһылар.
Оһуолаагы калара
библиотекалартан бу
үлэни Бахсыга өрдүк
үтүгүйдик тэрийдилэр.
Манна кылаас аһыан
ленинскэй библиотек-
калар баар буоллулар.
Үлэ бары библиоте-
каларга эриэ-дэһи
үтүгүйдик тэриллэр
буолбатах. Сорох сир-
дэргэ аатыгар эрэ, уо-
та-күөһэ суох ытыд-
лар. Бу өрдүк Одьу-
луун, Соловьев, Ха-
бахсыт, уонна Мугудай
сельскэй библиотек-
каларыгар сыһыһнаах.
Маны минимистин
учуоттуохха.

К. МАКАРОВА,
киһи библиотека
старшай библиотекара.

РСДРП II съезиэ 80 сыла туолуутугар

иһи өлөр-тиллэр кырыһтаах кыр-
паччылар, адыаммыт-кэһиэммит но-
руот хаһаайыстыбатын чөлүгэр түһ-
рин сыйлара аастытара. Граждан-
скай сэрин кэминтэн Владимир
Адамович төрөөбүт-үөскээбит Бело-
руссиятыгар төһөн кэлбитэ; завод-
тарга үлэһээтэ, партийнай үлэбэ
сымдыллыта.

Кини кonna барытыгар парти-
нэһэлиин чиястээхтик тоһорбута.
Владимир Адамович билгитин Мин-
скайга өлөрө, бочуоттаах сыһы-
һаһа тахсыбыта өр буолла. Ол
эрээри быар куустан өлөрбөт. Актив-
най общественнай үлэтин иһин Ва-
леров Белорусская ССР Верховнай
Советин Президиумун Бочуотунай
Грамотатынан икки төгүл, граждан-
скай сэрин фроннарыгар көрдөрбүт
бойбуой хорсун быһыһытын уонна
Советскай былаас олохтонуутун бы-
таһы сыйларыгар килбизиннээх бы-
һыһытын иһин Кыһыл Знамя орде-
һинан наһараадалаһыта.

СНИМКА: В. А. Вавров ком-
мунист бойууттары (хаһастан уна-
дэһи) рядовой А. Шаповалова,
старшай сержаннары Г. Станкевичи
уонна С. Цареву кытары.

В. Витченко фотога.
ССТА фотохроникага.

Саһаны, бастыһы—олоххо! ХОНТУРООЛ САҢА ФОРМАТА

Киргизия Кантскайдаа-
гы оройуонун народнай
контролердара «булум-
нуу оһуолаарын» асты-
лар. Онон ким туку бул-
бутунан кэлэри электро-
энергияны аһары орос-
куоттааһын, фермаларга
технологияны кэһин,
сүөһү аһылытын хаһаа-
йыстыбаныа суох туу-
туу, механизмыны ко-
рүүтэ-харайыһа суох
быраһыны, о. д. а. Дозор-
найдар үлэлэрин саһа
формата, атын дьаһал-
лары сэртэ, совхозтар ра-
бочайдара уонна колхоз-
таахтар кэмчиилээһин
иһин оһуһууга кинигини
үтүтүлэһиһи хааччы-
да.

Оройуонга саһай
инициативалааһынан уон-
на үтүгүйдү үлэһээһинэн
«Первая Маай» колхоз-
таагы народнай хонту-
роол головной группата
буолар. Манна «булум-
нуу оһуола» аан баста-
кынан тэриллэбитэ. Ки-
ниэхэ анал дьэ-уот ба-
риллибитэ, дозорнайдар
уонна активистар дьу-
һуурустубалара график
быһыһытын олохто-
мута. «Булумнуу оһуо-

лугар» этиһилэри уонна
үнсүүлэри сурутууна
эбэтэр тыһынан ыла-
лар. Сурунаалга сурул-
лубут сыйлаһар туһаан-
наах үлэһиттэри суһал
дьаһаллары ылаһалары-
гар эбэһинэһини доку-
муунуна буолаллар.
Түрүннээх кыһаан бы-
һаарылыһыт боппуруос-
тары дозорнайдар бөлөх-
төрө бастайааннай хон-
туруолга ылар.

«Булумнуу оһуолугар»
хаһаайыстыба кылаабы-
най энергетига О. Шма-
теңко дьобуһунаах эти-
ни оһорбута; өрөмүөн-
нүүр мастарыһкайдар-
га, автобазага уонна фер-
маларга электроэнергия-
ны үүнэ-тэһиннэ суох
туһаналлар. Эдэр специ-
алист аһаан көрүүтүнэн,
ый айы 100-чээк тыһ.
киловатт-таас электро-
энергияны кэмчиилээххэ
сөп этэ.

Народнай контроле-
рдар баар балаһыаннары
иһэн-тоһон ырытан көр-
бүттэрэ уонна энергосе-
курэ улахан ороскуота
хонтурооллааһын суоһар
сытарыны быһаарытара.
Кинилэр электроэнерги-

яны ороскуоттааһыны
хонтурооллуур система-
ны оһорорго тургорсу-
буттара.

Бу система кылаабы-
най эвентунуу шеф-
төөхтөр көмөлөрүнэн ту-
рооруллубут салыһы
киһи диспетчерскэй ци-
тэ буолар. Киниэхэ про-
изводство бары уча-
стактара холбоһоллор.
Диспетчер график уонна
муора быһыһынан
объектарга тоту биэрэр.
Ылыммыт дьаһаллар
түмүктэригэр электро-
энергияны ороскуоттаа-
һын 25 бырыһаан ачы-
тылыһа.

Саһаны олоххо киллэ-
рин түмүгэр, контроле-
рдар этиһириннэн, произ-
водственной дисципли-
ныны биллэрдик бөдөр-
гөтө, үлэ көдүүүбэ
улаатта. «Булумнуу о-
һуолларын» көмөгүнөн
контролердар үлэ-хам-
нас араас проблемала-
рын быһаараллар. Холо-
бур, кыһын саһаланыы-
та активистар фотогра-
фия альбому оһорол-
лор. Онон хаһаайысты-
бага техниканы өрө-
мүөннөһүн хааһыта
арыһааххы көстөр. Он-
тон көрөн контролердар
дьаһаллары ылаараллар.

А. РЯБУШКИН,
ССТА көрр.

РЕВОЛЮЦИЯ САЛЛААТА

БЕЛОРУССКАЯ ССР. Владимир
Адамович Вавров 1894 сыллаахха
Витебскэй күбүрүмэ Люденская уе-
дыгар дьаданы баһынай кэргэни-
гар төрөөбүтэ. Кыра сааһыттан бата-
раантаабыта, бостуун көмөлөһөөчү-
тэ буолбута. Тыа сирин дьаданытын
ылар дьылжатыттан куоттары Петер-
бургта тийбитэ, Путиловскай завод-
ка түбөһүтэ. Манна кини револю-
ция дьыалатыгар мунура суох бэри-
кчиллээх доһу кытары билсипитэ
саһаламмыта, 1915 сыллаахха Вла-
димир Валтийскай муора моряга
буолбута, ыраахтаагы былааһын ута-
ры оһуһууга бэйэтинэн активнай-
лык кыттыбыта.

Большевиктар партияларын кэ-
кэтигэр Владимир Вавров 1917 сыл
күһүн тутарга кирибита. Оттон муу-
с утарга балтинец моряктар бөлөхтө-
рун кытары финляндскэй вокзалга
эмиграцияттан Петроградка эргиллэн
кэлбит Владимир Ильич Ленин
көрсүбүтэ. 1917 сыл сэттиннэтигэр
Владимир Вавров Зимнэй дьыбары-
ны штурмалаахтыгар кэжкэлэригэр
баара.

Ол кэминтэн Советскай былаас

ХУДОЖНИК БЭЛЭБЭ

ЧЕБОКСАРЫ. РСФСР
народнай художника Вла-
димир Мешков Чувашия
«Слава» совхозугар бай-
тун 100-эи таһса хар-
тыһытын бэлэхтэтэ.

Манна төрөөбүт-үөскээ-
бит художник кырааһы
үөрөтөр музейы тэрийи-
ни көрдүдэтэ.
Бу — автономнай рес-
публикага кэминин сымд-
(ССТА)

Комментатор колонкаларга ●

ОЛОХХО УОННА ҮЛЭБЭ БЫРААП ИЙН

Муус устарга Шотландия Глазго куоратыгар сааламмыт английскай үлэстэ суохтар уопсай национальнай походтара Лондонга түмүктүннэ. Проход кыттылаахтара, арыт-арыт быраабыллыгыт промышленнай предприяттиелары, соторутаарыты олох күөстүү орууабыт эрэри билгитин курааахсыйдыт куораттары итиннэ бөлүөлөктөрү нөрө-көрө, 700-чэкэ километры айааннаатылар. Экономическай кризис түмүктөр Великобританияга, официальной суоттаахынынан, үлэлиир бырааптан малпыт 3 мөлүйүнтөн тахса кифи баар.

Эмнэ бу күннэргэ АХШ-тар от ийин сааламмыттар Чикаго куоракка айааллаахтара (үлэстэ) суохтар национальнай суоттарга бөлөмүннэ быра турар. Үлэстэ суохтар комитеттара тэрийдэллэр, делегаттары атаарарга үбү мунуаалар. Съезд үлэлиир күннэри-

гэр Чикагога «рейган-вилль», үлэстэ суохтар баалакка куораттара, үөс-күөбэ. Америка быстагыта-ойдууга сыйдыр дьонноро үлэлиир суоттарыгар миллиардынан доллары сөбилэниинэн үлүһү-йүүтэ быраапар правительствонору утары политикаын сорунуулаахтык быраабылаахтары биллэрисхтэрэ.

ГФР-тан, Италиятан, Франциятан уонна атын ардааны дойдудартан «бомбаны буолбатах, үлэни модьуйабыт» дием лоруун аныаан кытылаах маассабай манифестациялар тустанан сурахтар күннэти катталлар. Капитал дойдударыгар үлэстэ суох хаалык үлэлииртэргэ илээннээх чыпчархайынан буолла. Ардааны сыйдылаах дойдударга үлэ бириалара 32 мөлүйүн «наадата суох дьоннор» баалларын, оттон 1984 сыйл бүтүүтүгэр кинилэр ахсааннара, күү-түллөрүннэ, 40 мөлүйүөннө тиийиэхтээгин официальнойдык суоттууллар. Ити сыһыпара программага бориаттан көрүллэр, ардааны экономикай кэдээн мунура көстүбөт. Үлэстэ суох буруу илээннэ ордуу уу-

луссаа быраабыллыгыт үлэлиир барыларын агардарыттан ордуунулар кыччаттар көрсөллөр.

Капиталистическай дойдудар норуоттара правительстволар куөртүүр сөбилэниинэн үлүһү-йүүтэ кинилэргэ мунура былаабат сорунуу сорунуурун, үлэстэ суохтар ахсааннарын алботорун улам чуокайдык өйдүүр буолан иһэллэр. Байыланай концеринар бэлэстариор быраабыллыгыт кэс бирднн миллиард доллар 30-50 тыһынча үлэлиир мистэ мэллйитинэн буолара чопчу аа-рыллан турар.

Үлэстэ быраап, үлэлиир мистэни харыстаахыи ийин охсууу дьэ ол ийин эйэ ийин, сөбилэниинэн үлүһү-йүүтэ утары, ты-таахыны сымнатар ийин охсууууу кытары силбэ-нэр. Мөлүйүөнүнэн үлэ-лииртэр «ийн конгүлүгөр борианналарын» ийир-гөнэр эрэри үлэстэ уонна олоххо быраабы сиргэ-буурга тэпсэр система дьаһыннээх сиртибэлэри-инн үлэстэ суохтар бу-лаалларын итэрэйэллэр. «Эйэ, үлэ ийин, ядернай сэрини утары» дием де-лиз дьэ ол ийин капита-листическай дойдударга маассабай манифестация-лар кыттылаахтарынан биорго сомодолуур.

И. АВЛАМОВ,
ССТА ырытааччыта.

МОСКВА. Социалистическай Үлэ Героя, СССР народный артиста, Ленин-скэй уонна Государствен-най бириэмийэлэр лау-реаттара Тихон Николае-вич Хренников аата аан дойдута бүтүнүтүгэр кыһыннык биллэр. Опера-лар, симфониялар уонна инструментальнай кон-церлар, кыһыннык тарба-ныт ырыалар, спектакл-лар итиннэ кинофильм-нар музыкальнай кигэрт-тиилэрин автордара, ки-ни, советскай искусство историктарытгар үгүс дык-ти-кэрэ страницалары суруйда.

Хренников композитор эрэ быһыытынан биллэр буолбатах. Кини, Москва-таары консерватория профессора, советскай му-зыкааннар үүнэр колүоп-лэрин кыһамнылаахтык уонна харыстабыллаах-тык натар. Композитор, толороччу, педагог бил-

дизлээх общественный деятелинэн буолар. Т. Н. Хренников бэйэтин юби-лейин айар күүһүн үгэ-нигэр көрсөр.

Синимка: Т. Н. Хрен-ников Москвага Госо-сударственной консерва-тории студена Андрей Галины кытары.

В. Севастьянов фотота. ССТА фотохрониката.

Хаанна үөрэнэ — барыахха —

УССУРИЙСКАЙДААБЫ ПЕДИНСТИТУТ

Биһиги институтунт үлэстэбэ 29 сылын уста-чыгар орто оскуолаларга 10 тыһ. тахса учууталы бөлөмнөтө.

Физико-математическай факультет орто оскуола физик уонна математик учууталларын бөлөмнүн, Естественнай наукаларын умсугулар кыччаттар биолого-химическай, факультета, гуманитар-най наукалары сөбүлөөч-чилэр филологическай уонна омук тылларын факультеттарыгар үөрэ-ниэхтэрин соп. Биһиэхэ-кыччаттар начальнай кы-лаастар факультеттарыгар эмнэ сөбүлээн киирэллэр. Үөрөннн болдього—4 сыл.

Историческай факультет — институтка саамай адэрдэрэ. Манна истори-ческай дисципли диригэтэн үөрэтиннэ сиргэ студен-нар английскай тылынан дьарыктаналлар.

Омук тылын уонна исто-рии факультеттарыттан уратыларга кычхатан эмнэ үөрөнөр отделение-лардаахпыт.

Институт үөрөнөргэ үчү-гүй баалаах. I курсу-деннара бары кэрнэстэ уопсай дьаһыннэ хааччы-лааллар.

Научнай үлэстэ баа-лаах, сыйдылаах кыччат-тар 60-тан тахса куру-буоктарга дьарыктанал-лар.

Студентнар илээннэ кэм-нэригэр уус-уран само-деятельностька, спортивнай секцияларга дьарыкта-ныахтарыт эмнэ соп.

Институт бөлөмнүнн от-деленнелаах.

В. К. ПИШУН,
институт проректора,
доцент.

Кини бастакы айымныта ҮЧҮГЭЙИЭН СААС КЭЛБИТЭ

Чалбахтары чабылытан, Чыычаахтарыт ылаатан, Харалдыкка, халдыаагыта Ичүгүһүнү нуоэатан, Үчүгэйин саас кэлбитэ, Хүрө күмүт күлбүтө,

Сандам манган сьрыдытынан Сирбин-уоппун кууспута.

Груня БОРИСОВА,
V кылаас үөрэнээччигэ, Арыылаах.

хорсун быһыыларын сөх-пүттэрэ.

Судноны чөлүгөр түһэ-рий ситэриллбэтэ: аан дойду ийин сэрини са-даламмыта. Ол эрэри судно дьонно сулууспа-лырын тохтопхоторо — «Петр Великий» өрө-күөнүүр доктан порт дьарыгыгар састорон агадыттар уонна естөөх судноларын суо-

тов судно сурунаалын бастакы сирэйгэр бэ-лэстээгиннэ огорбута. Ол-контан «Петр Великий» бьрохуот «Якутия» дием уларытылаан ааттаммыта.

Итинтэн ыла Дальнай Востокаады флот вете-рана — «Якутия» судно үйэ чинэпэригэр ордуу кэм устата эйин тап-тыыр норуонка бориин-лээхтик сулууспалаата. Судно вахтеннай суру-наалыгар истиг тылаах үгүс суруйуулар бааллар. «Биһиги «Якутия» боро-хуонка сыйдыбыгытын өрүү махталынан ах-тыахпыт. Биһигини ман-на довордуу быһыта-майгыта истигиннэ көрүс-түлэр. Советскай филь-мэри астынан туран көр-дүбүт, Саха республика-тын туһунан олбөх кэ-рэхсөбиллээгин ийиттибит».

— дием суруйбуттар Ка-нада Ванкувер пордун олохтоохторо. «Америка агрессордарын кыайык-су агардас Вьетнам по-рутун эрэ кыайыгыта буолбатах, буэмнэ бийнэ-кэ сөбүмөр комонү огор-бут советскай норуот кыайыгыта» диэбиттэр Вьетнам доктердара.

Билигин Владивостокка хараабыллар төксөр кы-тылларыгар үйэ-саас ту-хары дьаахкырга туруо-руллубут «Якутия» судно ефелыгар аалай кыһык-былаах көгүлүк тэлиби-риир. Ол аата, кини өссө да бойбойой поска турар

А. ПАВЛОВ,
журналист, Хабаровскай к.

История ФЛОТ ВЕТЕРАНА

куот судургу «Петр Ве-ликий» дием ааттаммыта. Аан дойдутаады линия-ларга үлэли сыйдыан Одессага айаннаан ийин Варненскай хомоно рина-га үлүт тэптериллэн ти-мирбитэ.

Эдэр Россияга муора флота олус наадалаада. Оттон суднолары тутарга матырыйаал кэмчи этэ. Ол кэмнэ «Петр Вели-кий» туһунан өйдөөбүт-төрө. Водолазтар 1936 сыллаахха үлэни саа-далабыттар. СССР ави-рийнай-быһыылар судуус-пата борохуот котеллара, массыналар уонна сү-рүн чаастара үлэлиир кыахтаахтарыт быһаар-быттар. Судноны кото-руу букатын кыаллыба-тын туһунан дойдохтуур Англия уонна Япония быһыылар фирмалара со-ветскай водолазтар ураты

лун мэхэйдэтэ тизирди-биттэрэ. Немец специа-листара үлэли судно дьонуннаах хаачыстыба-ларын билэр этилэр. 1942 сыллаахха хостотон тро-фей быһыытынан бэйэлэ-ригэр ылбытара. Совет-скай сэримлэр Севасто-полн босхолообуттара, са-тым сэримлэр Одессаны илтурмалаабыттар. Фа-шистскай халабырдыт-тар, талаабыт малларыт борохуот каютатыгар хаа-ланаат, алааха биллэр-биттэрэ. «Петр Великий» тинах байыаннай рейси-и Румыния Констанция куо-ратыгар түмүктэбита. Румынияга былаахы но-руот ылбытын кэнниттэн борохуот бэйэтин хаһа-йынагар — Советскай Союзка төннөрүллүбүтэ.

1953 сыллаахха боро-хуот капитана А. Боло-